

CUSSEGL GROND

Sessiun da favrer 2024

Dumonda Roffler concernent la promoziun da la producziun da latg-chausa e da latg-nursa

En connex cun la nova orientaziun da la politica agrara e cun l'aboliziun dals sustegn dal martgà direct ha il chantun Grischun (Uffizi d'agricultura e da geoinformaziun) laschà far in studi per sclerir la dumonda, co ch'il chantun duai orientar e concepir sia atgna politica agrara per sustegnair il meglier pussaivel l'agricultura tar la superaziun da las sfidas vegnintas. Il settember 2011 è il rapport final vegnì publicà sut il titel «Agricoltura ed economia alimentare dal Grischun». Il rapport, ch'è vegnì redigì da la firma «BHP-Hanser und Partner SA», è vegnì a la conclusiun ch'i dettia en Svizra ed a l'exteriur nischas dal martgà attractivas per spezialitads dal Grischun. Al chantun èsi vegnì recumandà d'impunder – durant in temp limità – in import tranter in e diesch milliuns francs per cuntanscher la dinamisaziun giavischada e l'avischinaziun da la branscha al martgà. En il studi èsi vegnì calculà, che latg-nursa e latg-chausa cuntanschia la pli auta valurisaziun per products da latg en ina interpresa, sche quest latg vegnia elavurà correspundentamain a spezialitads. Tut tenor il product è questa valurisaziun duas fin nov giadas uschè auta sco tar il latg-vatga.

Sin quai ha il chantun endrizzà al Plantahof il Center da cumpetenza per muvel manidel (furmaziun / cussegliaziun / bain puril Waldhaus) sco er sustegnì l'installaziun d'almain duas chascharias, che produceschan principalmain spezialitads da latg-nursa e da latg-chausa. Cun alpinavera e graubündenVIVA ha il chantun er investì cuntinuadamain en la commercialisaziun da products regionalis. Il svilup sin il stgalim da l'agricultura mussa percenter, che la producziun da latg-chausa e da latg-nursa sa sviluppa strusch en il chantun ed è sa reduci l'ultim temp. Las chascharias han perquai gronds problems da survegnir avunda latg-nursa e latg-chausa per pudair garantir ina chargia da lavur suffizienta en vista ad in manaschi economic. Perquai ch'i na stat betg a disposiziun avunda latg en il chantun, sto il latg per part vegnir importà d'auters chantuns. Per las chascharias e per ils paucs furniturs da latg da muvel manidel existents è la dependenza in da l'auter creschida uschè fitg, che singulas chascharias èn dependentas d'in unic manaschi agricul. Quest fatg procura per in fitg grond squitsch sin ils manaschis agriculs pertutgads e sin la gestiun da las chascharias. I sa mussa, ch'ina producziun economica da latg-chausa e da latg-nursa è fitg difficila per l'agricultura – cunzunt er en cumparegliaziun cun auters secturs da manaschi. Ultra da la problematica dals animals da rapina gronds pudessan las raschuns per quai er esser la mancanza da pussaivladads d'alpegiar chaurs e nursas che vegnan mulschidas cun transportar il latg a las chascharias, il surpli da lavur cumpareglià cun ils arments ed er il tractament inegal dal muvel manidel en la politica agrara naziunala (p.ex. mancanza da contribuziuns da pasculaziun, contribuziuns memia bassas per il bainstar dals animals e per l'alpegiada). Tar las chaurs vegnan vitiers las difficultads da vender la chum d'ansiel.

Sin il martgà è la dumonda per ils products da latg-nursa e da latg-chausa avant maun er en il segment da pretschs pli auts. Pervia da la rentabilitad na pon las chascharias dentant strusch pli auzar signifitgantamain il pretsch dal latg. Malgrà bunas pussaivladads da vendita sa reducescha la tegnida agricula professiunala da chaurs da latg vinavant – tar las nursas da latg stagnescha ella. Perquai che la tegnida da muvel manidel n'è betg mo fitg impurtanta per il chantun Grischun ord vista economica, mabain er ord vista d'ina producziun diversifitgada ed ecologica (tgira da la cuntrada) ed ord vista culturala, exista qua in basegn d'agir. Differentas varts accentueschan adina puspè l'impurtanza da la tegnida da muvel manidel e pretendan da mantegnair respectivamain d'extender la tegnida da muvel manidel, perquai ch'igl è da princip cumprovà, che la cultivaziun da costas stippas cun muvel manidel è ecologicamain raschunavla e schanegia l'ambient e perquai ch'ella è praticamain neutrala areguard il clima en cumparegliaziun cun la cultivaziun mecanisada da las muntognas. Cun cultivar costas stippas cun muvel manidel po vegnir producida – ensemen cun la producziun da latg e da chum – anc ina mangiativa regiunala d'auta qualitad en ils manaschis da producziun existents en il chantun (chascharias), che furnescha ina contribuziun a la segirezza alimentara. Per ils motivs numnads qua survart sa preschentan la realitad ed il basegn en ils manaschis agriculs dentant chapavlamain en moda differenta.

Dumondas a la Regenza:

1. Vegn persequitada vinavant la strategia da promover la tegnida da remagliaders pitschens cun ina producziun ed in'elavuraziun da latg correspudenta?
2. Existan datas chantunals davart la rentabilitad da la producziun da latg-chausa e da latg-nursa cumpareglià cun auters secturs da manaschi (p.ex. vatgas da latg u vatgas-mamma) respectivamain datti la pussaivladad d'eruir talas datas?
3. Tge mesiras chantunals (p.ex. contribuziun per la tegnida da chaurs da latg e da nursas da latg) pon vegnir prenidadas per compensar ils gronds dischavantatgs economics dal producents da latg da muvel manidel cumpareglià cun auters secturs da manaschi?
4. Datti alternativs u mesiras chantunals per las chascharias ch'èn pertutgadas a vista pli lunga da la situaziun?

Cuira, ils 14 da favrer 2024

Roffler, Holzinger-Loretz, Bardill, Adank, Altmann, Bachmann, Bavier, Beeli, Biert, Bischof, Bisculm Jörg, Brandenburger-Caderas, Butzerin, Casutt, Cortesi, Crameri, Danuser (Cazas), Della Cà, Derungs, Dietrich, Dürler, Favre Accola, Furger, Gartmann-Albin, Grass, Gredig, Hefti, Heim, Kocher, Krättli, Kreiliger, Lamprecht, Lehner, Loi, Menghini-Inauen, Messmer-Blumer, Michael Beni (Donat), Morf, Nicolay, Preisig, Rusch Nigg, Rutishauser, Said Bucher, Schneider, Schutz, Sgier, Stocker, Tanner, Tomaschett, Walser, Weber, Wieland, Zanetti (Sent)